

Kaupunkiseutujen ja kuntien asuntopoliittisten ohjelmien arviointi ja kehittäminen

MAL-verkoston ohjausryhmän kokous 29.4.2020

Aluekehittämisen konsulttitoimisto **MDI**

ara Asumisen rahoitus-
ja kehittämiskeskus

Selvityksen tausta

Työn tavoitteet

- 1) Kaupunkiseutujen ja kuntien asuntopoliittisten ohjelmien strategisuuden, monialaisuuden ja osallistavuuden kehittäminen
- 2) Asuntopoliittisten ohjelmien ideaaliprosessin mallintaminen eri hallinnontasot integroiden
- 3) Asuntopoliittisten ohjelmien vaikuttavuuden arvioinnin ja mittaamisen kehittäminen eri kokoisissa kunnissa kaupunkisuunnittelun ja päätöksenteon tueksi

Selvityksen kysymykset

ARVIOINNIN TEEMAT	ARVIOINTIKYSYMYKSET
Asuntopoliittisten ohjelmien tavoitteet	Mitkä ovat asuntopoliittisen ohjelman päätavoitteet?
Asuntopoliittisten ohjelmien strategisuus	Onko asuntopoliittikka huomioitu kunnan / seudun strategiatyössä ja päätöksentekoprosesseissa? Miten ko. asuntopoliittiset ohjelmat toteuttavat valtakunnallisia asuntopoliittisia linjauksia? Mikä on ohjelmien fokus ja ohjaava vaikutus suunnittelun eri tasoilla tarkasteltuna?
Asuntopoliittisten ohjelmien nykyisten prosessit ja kehittämistarpeet	Millainen palvelualueet ja sektorirajat ylittävä valmistelu- ja toteutusprosessi on ollut käytännössä? Kuinka monialainen valmisteluun osallistunut joukko on ollut? Mitkä ovat olleet eri toimijoiden roolit? Miten on osallistettu eri sidosryhmät ja kuntalaiset? Miten ja millä keinoilla asuntopoliittisia ohjelmia toteutettiin ja miten asuntopoliittiset ohjelmat jalkautuivat ruohonjuuritason toimintaan?
Asuntopoliittisten ohjelmien vaikuttavuuden arvioiminen ja kehittämistarpeet	Miten asuntopoliittisten ohjelmien vaikuttavuutta on arvioitu ohjelmien suunnittelun aikana, toteutusvaiheessa ja asuntopoliittisten ohjelmien toteutuksen jälkeen? Miten ohjelma toteutui? Millaisia mittareja asuntopoliittisten ohjelmien toteutuksen ja onnistumisen arviointiin käytetään seutu-, kunta- ja kuntalaistasoilla (määrälliset ja laadulliset mittarit)? Miten ja millä keinoin asuntopol. ohjelmat ovat edistäneet sosiaalista kestävyttä ja ehkäisseet sosiaalista eriarvoistumista ja miten sitä on mitattu? Miten monialaista tietotuotantoa on muutoin hyödynnetty asuntopol. ohjelmien valmistelussa ja toteutuksessa?

Selvityksen toteutus

Aineistonkeruumenetelmät

- Asuntopoliittisten ohjelmien dokumenttianalyysi
 - Kattava nykytilatieto ja ajantasainen tilannekuva asuntopoliittisten ohjelmien strategisuudesta, monialaisuudesta, toteuttamisesta ja vaikuttavuuden arvioinnin työkaluista
 - 25 asuntopoliittista ohjelmaa (19 MAL-kaupunkiseuduilta, 4 muista kunnista, 2 seututasolta)
- Kysely kuntien asuntopolitiikasta vastaaville ja asiantuntijoille
 - Asuntopoliittisten ohjelmien strategisuus, tavoitteiden toteutuminen, prosessit ja kehittämistarpeet sekä arviointi
 - 19 vastausta, vastausaika 20.–5.3.2020

Aineistonkeruumenetelmät

- Asuntopolitiikan kuntahaastattelut + asiantuntijahaastattelut
 - Kyselyn ja dokumenttiaineiston täydentäminen, asuntopolitiikan rooli, laatimisprosessit ja arvioinnin ja seurannan nykytila ja parhaat käytännöt
 - 15 haastattelua
- Työpaja 18.3.2020
 - Katsaus arvioinnin päähavaintoihin, täydentävän aineiston keruu ja ideaaliprosessien viimeistely
 - 20 osallistujaa

Arviointihavainnot

Asuntopoliittisten ohjelmien strategisuus ja ohjaavuus

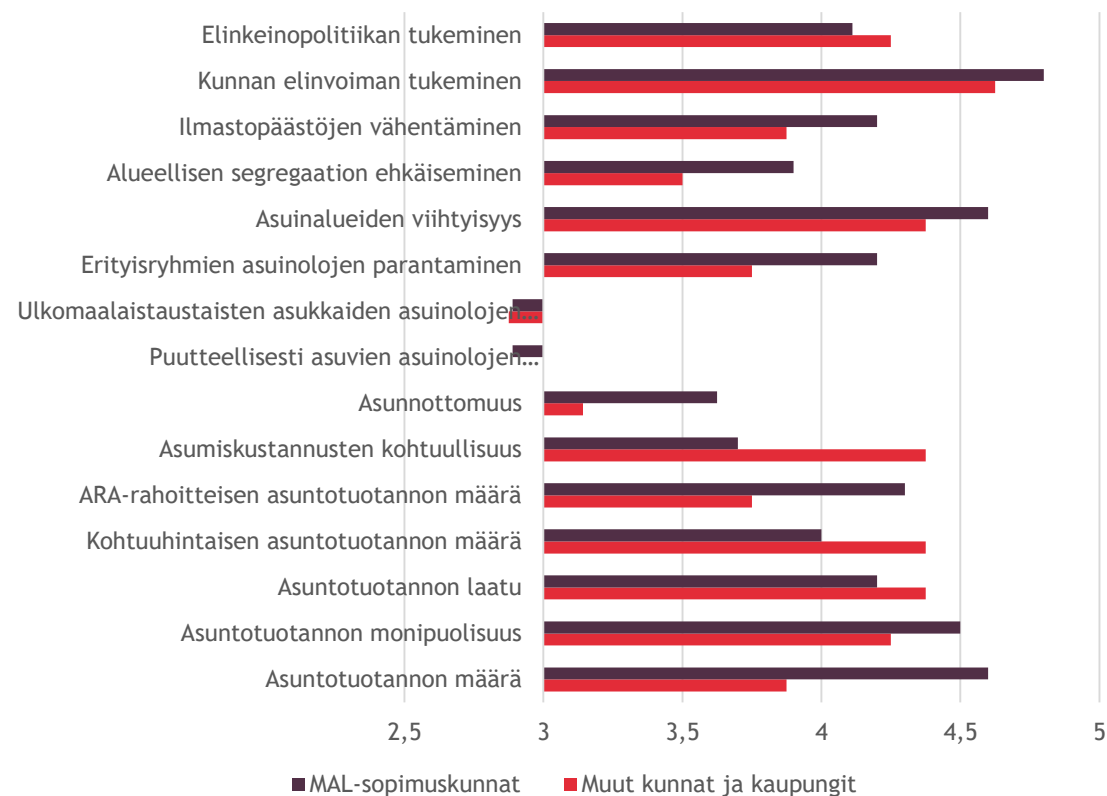
Ohjelmien strategisuus ja ohjaavuus

- Ohjelmien strategisuuden aste ja sisältö vaihtelevat suuresti.
- Yleensä ohjelmat ovat ohjaavuudessaan enemmän strategisia kirjauksia, kuin konkreettisia toimia määrittäviä kokonaisuuksia.
 - Selkeä yhteys mm. kaupunkistrategioihin, kiteyttävät ja määrittelevät niiden yleisiä linjauksia
 - Toisaalta määrittelevät konkreettisesti kuntatasolla mm. MAL-sopimusten (yms.) ja rakennemallien päätöksiä
- Strateginen ohjaus
 - yleiskaavatasolla yleisesti kaupunkirakenteen eheytystavoitteita, joukkoliikennesijainteja ja täydennysrakentamista
 - asemakaavatasolla enemmän konkretiaa: määrällisiä ja osin laadullisia tavoitteita, joiden toteutumista seurataan.
- Asunto-ohjelma välitasona varsinaisen strategian ja toteutuksen välissä?

Tavoitteiden merkittävyys

- Elinkeinopolitiikan ja kunnan elinvoiman tukeminen havaitaan yleisesti tärkeiksi teemoiksi asuntopolitiikassa - merkittävämmäksi kuin ilmastopäästöjen vähentäminen tai segregaaation ehkäisy.
- Luontevat erot kuntaryhmien välillä liittyvät muun muassa erityisryhmien asuinoloihin, asunnottomuuteen, segregatioon ja ARA-rahoitteiseen asuntotuotantoon eli niihin ilmiöihin ja teemoihin, jotka painottuvat suurimmille ja kasvaville kaupunkiseuduille.
- Asuntotuotannon määrä tunnistetaan MAL-seuduilla selvästi muita kuntia tärkeämmäksi, kun taas asumiskustannusten kohtuullisuus tunnistetaan muissa kunnissa MAL-seutuihin verrattuna oleellisemmaksi.

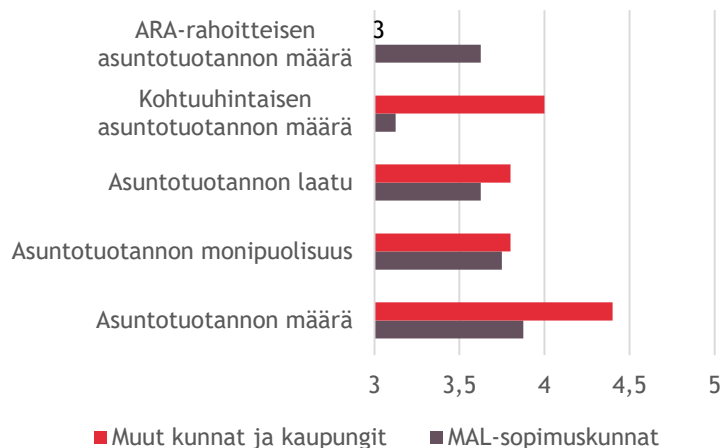
Eräiden teemojen merkittävyys osana kaupunkien asuntopolitiikkaa

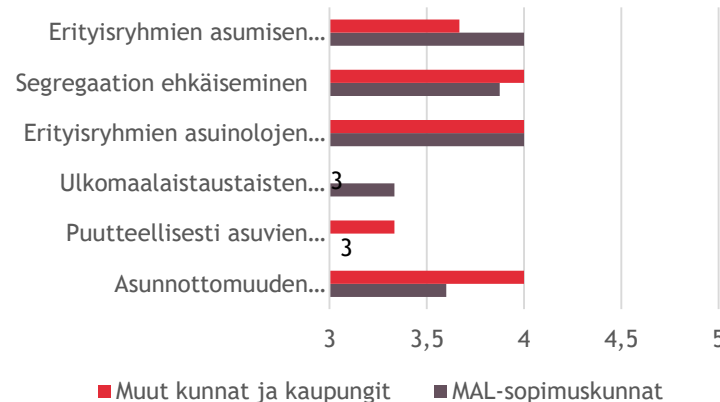
Tavoitteiden toteutuminen

- Asuntotuotannon määrälliset tavoitteet katsotaan kaupunkien asuntopolitiikassa toteutuneeksi jokseenkin hyvin, ja näihin liittyviä määrällisiä tavoitteita on kirjattu valtaosaan kaupunkien ohjelmia.
- Vaikka kohtuuhintaisen asuntotuotannon ja ARA-tuotannon tavoitteet arvioidaan vain lievästi positiivisiksi, ovat monet erityisryhmien asumiseen liittyvät tavoitteet jokseenkin hyvin onnistuneita
- Kyselyn mukaan segregaatian ehkäisyn arvioidaan onnistuneen kunnissa jokseenkin hyvin, asiantuntijat haastavat näkemystä

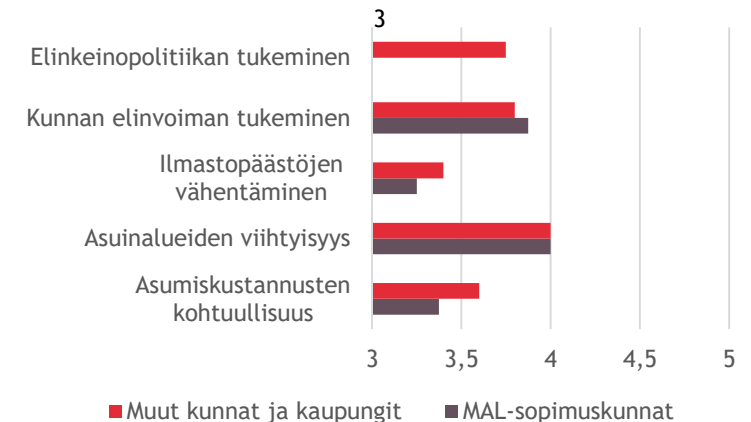
Asuntoliittisten tavoitteiden toteutuminen: Asuntotuotanto

Asuntoliittisten tavoitteiden toteutuminen: Erityisryhmät ja segregatio

Asuntoliittisten tavoitteiden toteutuminen: Asuntoliittiset valinnat

Valtakunnalliset asuntopoliittiset tavoitteet

- Valtakunnalliset tavoitteet ovat osin heikosti esillä.
 - Ympäristökysymykset huomioidaan vaihtelevasti, usein lähinnä kaupunkirakenteen kysymysten kautta
 - Kestävä kasvu tulee esiin tiivistämisenä, joukkoliikennesijainteina
 - Asunnottomuuden poistaminen vahvasti fokuksessa
 - Asuntomarkkinoiden toimivuudesta ei juuri mainintoja
 - Osassa ohjelmista pyritään varmistamaan erilaisia asumisen vaihtoehtojen tarjonta, mutta kirjaukset ovat abstrakteja
- Toisaalta kyselyn perusteella asunto-ohjelmien katsotaan onnistuneen vähintään kohtuullisesti kaikissa kategorioissa.

Valtakunnallisten asuntopoliittisten tavoitteiden toteutumisen

Asuntopoliittisten ohjelmien nykyiset prosessit ja kehittämistarpeet

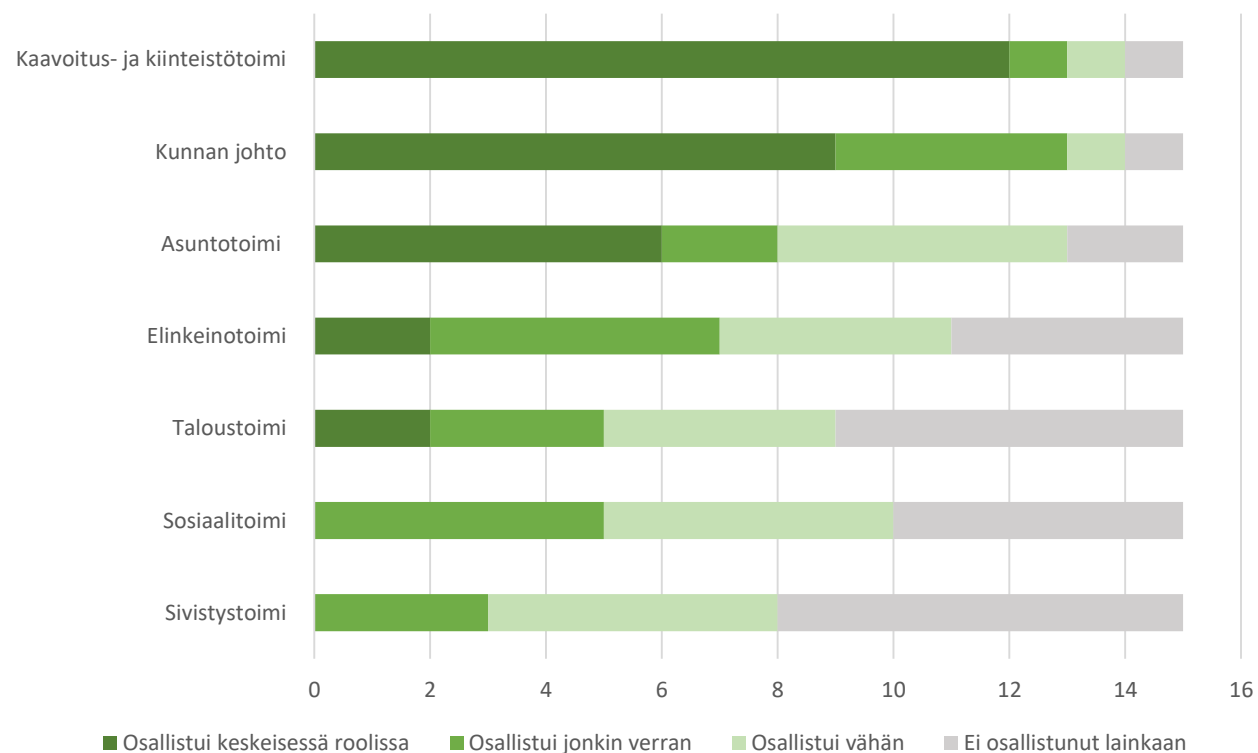
Asuntopoliittisten ohjelmien valmisteluprosessi

- Laadintaprosessia ei ole pääosin kuvattu ohjelmadokumenteissa. Arviointikysymyksen aineisto on kerätty kyselyn ja haastattelujen avulla.
- Ohjelman laadinnan pohjaksi kerätty tietoa lausuntokierroksin, kyselyin, haastatteluin ja hyödyntämällä jo tehtyjä analyysejä ja selvityksiä
- Asuntopoliittisia ohjelmia on käsitelty ja seurattu luottamuselimissä (seurannat, vuosikatsaukset, seminaarit)

Valmisteluun osallistuneet tahot

- Asuntopoliittisen ohjelman laadintaprosessi on tehty pääosin kaupunkien omana työnä ja siihen on osallistunut useimmissa kaupungeissa laaja-alainen joukko: pääosin asuntotoimen, maankäytön ja suunnittelun sekä joissakin määrin sosiaalitoimen asiantuntijoita.
- Asunto-ohjelmien laadintaprosessi on ollut kaikissa haastatteluun osallistuneissa kaupungeissa virkahenkilövetoinen. Prosesseihin on osallistunut vähän kaupungin ulkopuolisia sidosryhmiä.
- Useassa kaupungissa asunto-ohjelma on yhdistetty maankäytön ohjelmaan, minkä vuoksi teknisen toimialan rooli valmistelussa on ollut keskeinen.

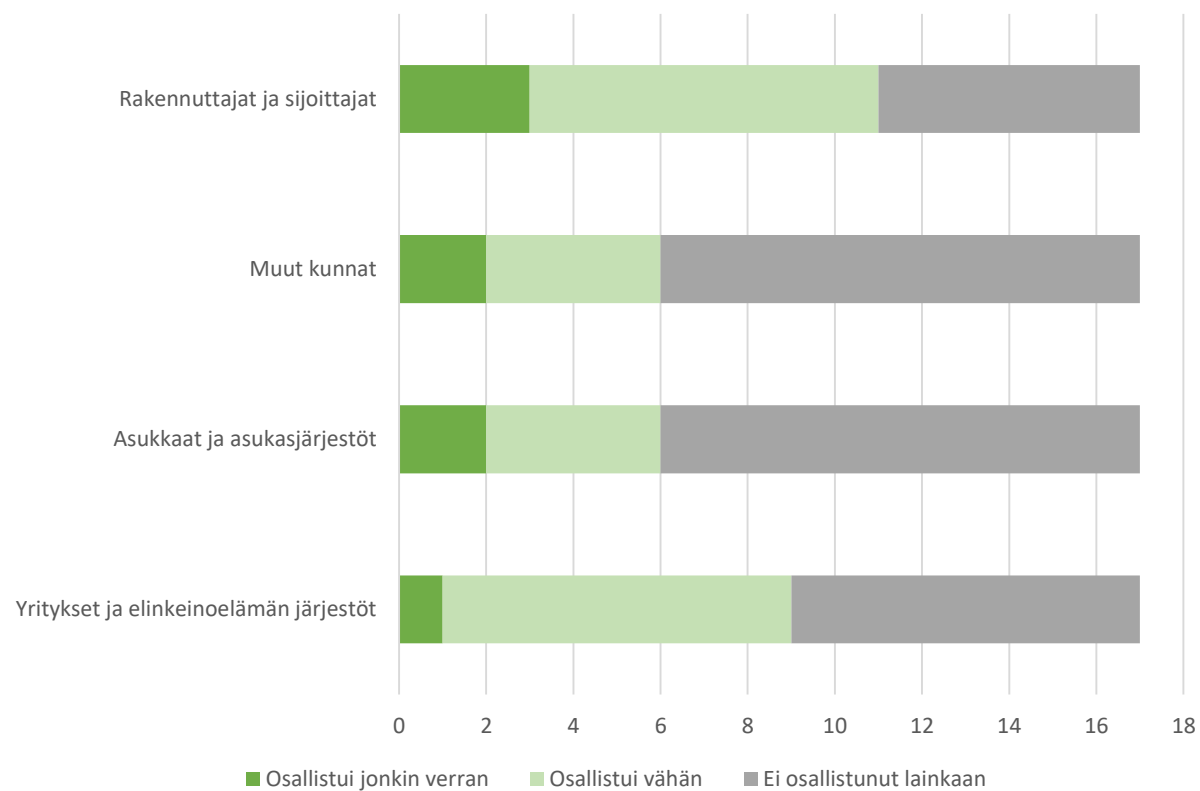
Toimialojen osallistuminen asuntopoliittisen ohjelman valmisteluun (N=15)

Sidosryhmien osallistuminen

- Kaupunkiorganisaation ulkopuoliset sidosryhmät osallistuneet keskimäärin melko vähän
- Keinot perinteisiä
 - tilaisuudet ja seminaarit
 - haastattelut
 - sähköiset kyselyt
 - lausunto- ja kommentointikierrokset

Sidosryhmien osallistuminen asuntopoliittisen ohjelman valmisteluun (N=17)

Koonti: valmisteluprosessin ominaisuuksia

	KESKITETTY MALLI	HAJAUTETTU MALLI
ORGANISOITUMINEN	Työryhmä muodostettu pääosin yhden toimialan sisällä	Työryhmä muodostettu monen toimialan asiantuntijoista
PROSESSIN JOUSTAVUUS	Etukäteen määritelty, selkeä prosessi	Joustava ja avoin prosessi
POLIITTISEN OSALLISTUMISEN ASTE	Luottamushenkilöt keskustelevat ja hyväksyvät keskeiset tavoitteet ja lopullisen ohjelman	Luottamushenkilöt mukana useammassa valmisteluvaiheessa, hyväksynnän lisäksi osallistavia työvaiheita
SIDOSRYHMIEN OSALLISTAMISKEINOT	Lausuntokierrokset, mahdollisuus kommentoida	Komentointi, asukaskyselyt, mahdollisesti ideointityöpajat

Asuntopoliittisten ohjelmien laadinnan kehityskohteita

- Suurin osa maininnoista kytkeytyi asuntopoliittisten ohjelmien sisältöihin ja rooliin, ei niinkään laadintaprosessiin.
- Ohjelman rooli kaupunkien strategisessa johtamisessa vaihtelee, poukkoileva politiikka, ei resursseja
- Ohjelma ohjaus- vai seurantavälineenä?
- Tavoiteasetannan tarkkuustason määrittämisen ja laadullisten tavoitteiden mittaamisen vaikeus
- Asuminen on monialainen ilmiö, hallinnan ja rakenteiden oltava monialaisia
- Asuntopolitiikan toteuttaminen vaikeaa, vaikea sitoutua toteuttamaan
- Sidosryhmistä eniten osallistuneet rakennuttajat sekä elinkeinoelämä. Kuntalaisia on osallistettu vähän, tunnistettu heikkoudeksi

Asuntopoliittisten ohjelmien vaikuttavuuden arvioiminen ja kehittämistarpeet

Ohjelmien seuranta, arviointi ja vaikuttavuus

- Ohjelmien seuranta ja arviointi tapahtuvat kussakin kunnassa eri tavoin, joskin MAL-seuduilla on yhteisesti jaettuja hyviä käytäntöjä ja toimintatapoja, joita olisi syytä hyödyntää muuallakin.
- MAL-seuduilla ja erityisesti suuremmissa kaupungeissa seuranta tehdään alueittain hyödyntämällä paikkatieto-ohjelmia, kun muualla seuranta tapahtuu koko kunnan tasolla.
- Sosiaalista kestävyyttä pyritään edistämään kunnissa seuraamalla hallinto- ja talotyyppijakauman suhteellisia osuuksia. Mittareita sosiaalisen kestävyuden mittaamiselle ei erikseen olla asetettu, vaikka sosiaalinen kestävyys ja segregatio ovat asuntopolitiikan keskeisimpiä teemoja.

Ohjelmien toteutuminen

- Arvioitujen asuntopoliittisten ohjelmien luonne on kuvaileva, eikä ohjelmille yleensä ole asetettu selkeitä, mitattavia tavoitteita tai mittareita, jolloin toteumaa ei suoranaisesti voida arvioida.
- Asuntotuotantoa sekä kaava- ja tonttimäärien luovutuksen kehitystä seurataan kaikissa kunnissa.
- Kaikki kunnat eivät aseta edellä mainituille asioille tavoitetasoja - pikemminkin määrien kehitystä on kuvailtu osana ohjelmaa.

Seurannan ja arvioinnin mittarit

- Kuntien asuntopolitiikan mittaaminen painottuu enemmän seurantaan kuin varsinaisen vaikuttavuuden mittaamiseen.
 - Pääosin mitataan asuntotuotantoa, kaavoitusmääriä, tonttivarantoa sekä kohtuuhintaisen asumisen tuotantoa, jotka ovatkin hyviä mittareita kaiken tyyppisille kunnille.
- MAL-ohjelmaseuranta asuntotuotannon, kaavoituksen ja tontinluovutuksen määrällisistä tavoitteista on merkittävä edistysaskel

	Määrällinen	Laadullinen
SEGREGAATION EHKÄISY		
Rakennettujen asuntojen lkm hallintamuodoittain ja talotyypeittäin ja alueittain	x	
Alueittainen sosioekonominen tarkastelu: koulutus, tulot, talouden koko, terveys, asunnottomuus, rikollisuus	x	
ILMASTOTAVOITTEET		
Asunnon/asuinalueen sijainti joukkoliikennevyhykettäin/kaupunkikudoksittain		x
Kulutapaosuuksien jakauma	x	
Asuntojen/asuinalueiden energiatehokkuus, energiankulutus	x	
ASUNTOMARKKINOIDEN TOIMIVUUS		
Rakennettujen asuntojen lkm hallintamuodoittain ja talotyypeittäin	x	
Kysyntä talotyypeittäin, hallintamuodoittain ja alueittain	x	
Asuntojen hinta talotyypeittäin, rakennusvuosittain ja alueittain	x	
VETOVOIMA JA ELINVOIMA		
Asukaskyselyt: esim. asuinalueiden viihtyisyys	x	
Asuntojen kysyntä suhteessa seudun muihin kuntiin/verrokkeihin	x	
Asuntojen laatukriteerit		x
KAAVOITUS JA TONTINLUOVUTUS		
Asema- ja yleiskaavoitusvarannot: kaavoitusmäärät eri talotyypeittäin	x	
Uudisrakentaminen: lkm alueittain	x	
Täydennys- ja korjausrakentaminen: lkm alueittain	x	
Tontinluovutus: millaisille toimijoille luovutetaan minkä verran tontteja ja millä ehdoilla		x
Tontinluovutus: uusien aloitusten lkm alueittain	x	

Taulukko x. Seuranta- ja vaikuttavuusarvioinnin mittarit

Ohjelmien valmistelu ja tietotuotanto

- Ohjelmissa on käytetty lähinnä kuntien omaa tietotuotantoa vaihtelevasti. Kunnat valmistelevat asuntopoliittiset ohjelmat sisäisesti ja sisäiseen käyttöön.
- Yleisemmin hyödynnetään ”määrällistä tietoa” eli asuntotuotanto-, tontinluovutus- ja kaavoitustietoa.
- Suurilla kaupungeilla on kehittyneitä työkaluja ja menetelmiä tietotuotannon keräämistä varten, kuten asuntokannan monimuotoisuuden tarkasteluun, alueelliseen eriytymiseen ja sosioekonomiseen asemaan omansa sekä alueelliseen hyvinvointiin omansa.

Ideaaliprosessi

Monialaisuus ja strategisuus

Monialaiset ohjelman laadintatiimit

Kunta- ja seututason yhteistyö

Muiden asiaankuuluvien sektoreiden suunnitelmien ja ohjelmien tunnistaminen ja yhteistyö niiden kanssa

Prosessin vaiheet

NYKYTILAN ANALYYSI JA LÄHTÖTIE TOJEN KOKOAMINEN

”Millainen toimintaympäristö on?”

KOHDERYHMIEN JA TARPEIDEN TUNNISTAMINEN

”Kenelle teemme ohjelmaa?”
”Miksi teemme ohjelmaa?”

TAVOITTEET JA TAVOITETASOT

”Mitä haluamme saada aikaan ohjelmalla?”

PANOKSET

”Mitä resursseja meillä on käytössä?”
”Millaista laatua voimme luoda?”

TOIMENPITEET

”Mitä teemme, jotta tavoitteet saavutetaan?”

SEURANTA- JA ARVIOINTI-SUUNNITELMA

”Kuinka arvioimme onnistumista / hyvää?”
”Mitä opimme?”

Luottamus- henkilöt

Lähetekeskustelu lähtötiedoista ja tarpeista

Keskustelu ohjelmaluonnoksesta

Sidos- ryhmät

Sidosryhmien tunnistaminen
Tiedon ja näkemysten kerääminen kyselyillä ja infotilaisuuksilla

Selkeä ja tarkoituksenmukainen viestintä ohjelmasta ja sen toteutuksesta

Osallistava lähestymistapa ja vuorovaikutteinen viestintä

Työkalupakki

<p>Asuntopoliittisten ohjelmien suunnittelun ja toteutuksen onnistumisen kannalta kannattaa perustaa monialainen ja strateginen laadintatiimi, joka on avoin strategisille kumppanuuksille. Jyväskylän kaupungilla on tunnistettu keskeiset sidosryhmät ja luotu niille mahdollisuuksia osallistua asunto- ja maapolitiikan suunnitteluun.</p>	<p>Väestömäärältään supistuvissa ja pienissä kunnissa palveluverkkoon kohdistuu sopeutustarpeita, joiden vaikutuksia kannattaa seurata osana asuntopolitiikkaa. Seuranta- ja vaikuttavuustiedon keräämisellä on osoitettavissa hyötyjä, kun päätökset saadaan vietyä läpi helpommin ja nopeammin.</p>
<p>Asuntopoliittinen ohjelma kannattaa kirjoittaa selkeään ohjelmamuotoon, jossa interventologiikka on tunnistettavissa. Vantaan kaupunki on kirjannut käytännönläheiset toimintaperiaatteet sille, miten kaupunki tosiasiasa tekee kaavoitusta. Kaupungin omat tontinluovutukset ja niiden tavoitteet on määritelty selkeästi.</p>	<p>Hyödynnä esimerkiksi Jyväskylän, Tampereen ja Vantaan kaupunkien kokemuksia niiden kehittämistä paikkatietotyökaluista, joilla voidaan mitata esimerkiksi alueellista hyvinvointia, rakennuskannan ja hallintamuotojen monimuotoisuutta sekä sosioekonomista kehitystä.</p>
<p>Asuntopoliittiset tavoitteet kannattaa muodostaa laajemmalla seudullisella tai useamman kunnan muodostamalla porukalla, joiden asuntopoliittiset haasteet ovat jossakin määrin vastaavia kuin oman kunnan asuntopolitiikan alan haasteet. Tällaisesta työskentelytavasta voi olla myös apua asuntopoliittisten toimenpiteiden vaikuttavuuden arvioinnissa, kun lähtötaso on saatavilla kaikista valmistelussa mukana olleista kunnista ja organisaatioista.</p>	<p>Seuraa erityisesti jo rakennettujen alueiden tilannetta ja pyri vaikuttamaan näiden alueiden kehitykseen, sillä jo rakennetut alueet muodostavat ylivoimaisesti suurimman osan rakennuskannasta verrattuna rakenteilla olevaan uudistuotantoon.</p>
<p>Ohjelman jälkiarvioinnilla voidaan tarkastella ohjelman toteutumaa.</p>	<p>Maa-, kaavoitus- ja asuntopolitiikalle kannattaa laatia yhteinen ohjelma, jossa asumista koskevat tavoitteet muodostavat kärjen ja maapoliittinen toiminta ja kaavoitus luovat edellytykset tavoitteiden toteutumiselle. Tampere ja Helsinki hyvinä esimerkkeinä.</p>

Johtopäätökset ja kehittämisseuraukset

Yleiset johtopäätökset

- Asuntopoliittisen ohjelman laadinta ja sisältö tai laatimatta jättäminen ovat yhteydessä kunnan muutostilanteeseen, kokoon ja sijaintiin.
- Kuntien asuntopoliittiset ohjelmat ovat keskenään erilaisia.
 - MAL-sopimuseuduilla lähtökohtana on se, että maankäyttö, asuminen ja liikenne muodostavat kuntien rajat ylittävän seudullisen kokonaisuuden.
 - Voimakkaasti taantuvissa kunnissa, ongelmina ovat elinvoiman heikkous, asuntokannan vajaakäyttö ja kiinteistöjen arvon lasku, joihin yhdistyvät moninaiset sosiaaliset ja asumislaadulliset ongelmat.

Asuntopoliittisten ohjelmien ohjaavuus ja strategisuus

- Kuntien asuntopoliittiset ohjelmat ovat strategiselta otteeltaan ja sisällöiltään hyvin vaihtelevia. Osa etenkin suurempien kaupunkien ohjelmista on laadittu tiiviissä vuorovaikutuksessa kaupungin muun strategiatyön kanssa, ja ohjelmat ovat varsin kattavia ja perinpohjaisia.
- Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kasvavilla kaupunkiseuduilla riittävää määrällistä asuntotuotantoa, jonka edellytyksenä on tarpeeksi suuri määrä kaavoitettua kerrosalaa. Poliitiikkatoimenpiteet ja niiden seuranta kohdistuvat maanhankintaan ja -luovutukseen, kaavoitukseen ja rakentamiseen, mutta varsinaisena tavoitteena on kuitenkin riittävä tarjonta, vakaat hinnat ja vuokrat sekä kohtuulliset asumiskustannukset.

Asuntopoliittisten ohjelmien ohjaavuus ja strategisuus

- On kuitenkin huomattava, että erinäisten määrällisten tavoitteiden katsotaan kunnissa onnistuneen laadullisia tavoitteita paremmin, ja lisäksi laadullista tavoiteasetantaa haluttaisiin entisestään konkretisoida ja ulottaa erilaisiin asumisen ja hyvinvoinnin kysymyksiin.
- Maapolitiikka, kaavoituspolitiikka ja asuntopolitiikka muodostavat kokonaisuuden, jolla kaupunki voi edistää asuntomarkkinoiden toimivuutta, hyvää asumista ja asukkaiden hyvinvointia. Siksi maa-, kaavoitus- ja asuntopolitiikalle kannattaa laatia yhteinen ohjelma, jossa asumista koskevat tavoitteet muodostavat kärjen ja maapoliittinen toiminta ja kaavoitus luovat edellytykset tavoitteiden toteutumiseksi.

Asuntopoliittisten ohjelmien laadinta

- Asuntopoliittisten ohjelmien laadinnassa on suuria eroja kaupunkien välillä. Asuntopoliittisten ohjelmien valmistelu on ollut kaupunkiorganisaatio- ja asiantuntijavetoista. Asuntopoliittiset ohjelmat on valmisteltu pääosin monialaisissa valmisteluryhmissä.
- Osallistumisen keinot vaihtelevat eri kunnissa. Suurimmassa osassa kaupunkeja asukkaita ja sidosryhmiä on osallistettu valmisteluun lähinnä lausuntokierroksilla ja järjestämällä tilaisuuksia. Sidosryhmistä eniten ovat osallistuneet rakennuttajat ja elinkeinoelämä. Kansalaisvuorovaikutuksen laatu ja määrä vaihtelevat kaupungeittain ollen keskimäärin melko matalaa.
- Asuntopoliittisten ohjelmien laadinnan nykytilanne ja ideaaliprosessi eroavat hyvin paljon toisistaan. Hyvä on kuitenkin, että osassa kaupunkeja kaupungin asuntopolitiikan lähtötilanteen ja toimintaympäristön kuvaukseen ja tietopohjaan on kiinnitetty huomiota.

Asuntopoliittisten ohjelmien laadinta

- Yhteistyö asuntopolitiikan ja muiden politiikanalojen välillä koetaan hedelmällisenä. Erityisesti suurissa kaupungeissa on edelleen tarve vahvistaa poikkihallinnollista valmistelua.
- Asunto- ja maapolitiikan yhteyden vahvistaminen vahvistaa myös osallistumiskeinojen käyttöä. Jos asuntopoliittinen keskustelu yhdistetään kaavoitukseen, keskustelu konkretisoituu asukkaiden näkökulmasta koskeman asioita ja ympäristöjä, joissa ihmiset asuvat.
- Asuminen on monialainen ilmiö, jolloin asuntopolitiikan hallinnan ja rakenteidenkin on oltava monialaisia, jotta se pystyy vastaamaan ilmiössä esiintyviin haasteisiin.

Asuntopoliittisten ohjelmien vaikuttavuuden arviointi

- Asuntopoliittisten ohjelmien luonne on varsin kuvailevaa ja yleispiirteistä, eivätkä ne ole niinkään selkeitä toimenpidemäisiä ohjelmia, joita systemaattisesti toteutetaan ohjelman keston ajan ja jonka jälkeen ohjelman toteutumista arvioitaisiin.
- Myöskin ohjelmien sisällöissä ja toteutustavoissa on hyvin suurta kuntakohtaista vaihtelua, eikä varsinaisesti vakiintuneita prosesseja esimerkiksi ohjelman toteutukseen, seurantaan tai vaikuttavuuden arviointiin ole.

Asuntopoliittisten ohjelmien vaikuttavuuden arviointi

- MAL-työtä vastaavia yhteistoimintamalleja kaivattaisiin myös pienemmille seuduille ja kunnille, sillä esimerkiksi maakuntakeskuksissa on pääosin väestön supistumisen ja vanhenemisen johdosta selkeä tarve keskustojen täydennysrakentamiselle ja tiivistämiselle sekä heikommin saavutettavien sijaintien asuntojen purkamiselle. Pienemmissä kunnissa myös kunnan palveluverkko tulee tarvitsemaan enenevässä määrin uudelleentarkastelua.
- Seudulliset ja yhtenäiset asuntopolitiikan käytännöt ja prosessit auttaisivat kuntien päättäjiä perustelemaan asuntojen ja infrastruktuurin uudelleensijoittamisia kuntalaisille, jolloin päätöksenteko voisi helpottua ja nopeutua.
- Asuntopolitiikan aiheiden ja teemojen laajuudesta sekä kyseisen politiikanalan läpileikkaavuudesta johtuen, asuntopolitiikka tulisi ymmärtää politiikkana, joka liittyy leimallisesti yhteen muun muassa työllisyys-, elinkeino- ja koulutuspolitiikan sektorien kanssa.

Raportin kommentointi

- Kommentoinnin aikataulu?

Tehdyt muutokset:

- Asuntopoliittisen ohjelman ohjausvaikutusta kunnassa täsmennetty
- Osallistumiskeinojen hyviä käytäntöjen kuvausta tarkennettu
- Seuranta- ja vaikutusindikaattorien taulukko lisätty
- Johtopäätöksiin lisätty yhteenvetoa monialaisen yhteistyön tarpeellisuudesta ja haasteista
- Liitteisiin lisätty haastattelukysymykset ja kyselyn kysymykset

Tehdään vielä:

- Kuntien asuntopoliittisen ohjelmatyön kehityskaaren kuvaaminen
- Työkalupakin jäsentäminen ja hyvien käytäntöjen konkreettisempi kuvaaminen
- Seurantajärjestelmän kuvaaminen ideaalimallin ja työkalupakin yhteydessä
- Johtopäätösten jäsentäminen ja terävöittäminen
- Lähteiden listaus

Oli ilo!

